

Biljana Kuzmanić
Tomislav Kuzmanić
Robert Jelaska

SAMOPROCJENA PLIVAČKOG ZNANJA KOD UČENIKA/ICA DRUGIH, TREĆIH I ČETVRTIH RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE U SPLITU

1. UVOD

Plivanje se ubraja u monostrukturalne cikličke sportove i jedan je od tri najvažnija bazična sporta. Bitna je baza za druge vodene sportove: vaterpolo, ronjenje, sinkronizirano plivanje, skokovi u vodu... Pozitivno utječe na psihosocijalni i fizički razvoj čovjeka, jača i oblikuje mišiće cijelog tijela, jača kardiovaskularni sustav, povećava gibljivost kralješnice i zglobova, poboljšava posturu tijela, vitalni kapacitet, razvija osjećaj koordinacije pokreta. Plivanje je sposobnost i vještina koja bi mogla spasiti nečiji život te bi svako dijete trebalo imati mogućnosti naučiti osnovne vještine ovladavanja vodom. Od posebnog je značenja kao metoda vježbanja kod djece s deformitetima kralješnice jer dovodi do njene stabilizacije. Jedan od važnih procesa u sportskoj edukaciji djece i sportaša je obuka neplivača. Bez obzira na to za koji se kriterij plivanja odlučimo i po kojoj metodi radimo, kada je riječ o obuci neplivača, na početku i na kraju obuke treba provjeriti znanje plivanja (Vladimir Findak, 1981). Pronaći pravi i najefikasniji put do uspjeha, stvoriti plivača od neplivača, danas zaokuplja veliki broj plivačkih stručnjaka (Nada Grčić-Zubčević, 2003), ali i nastavnika tjelesne i zdravstvene kulture. Cilj učenja plivanja je na siguran i samostalan način boraviti u vodi, ovladati s tehnikama plivanja, kao i razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti kroz igru i zabavu, gdje djeca zadovoljavaju svoje potrebe za kretanjem, igrom, druženjem i željom da nauče nešto novo, uz stručni i pedagoški nadzor. Bitno je naučiti dijete da bude sigurno u vodi, a tehnike plivanja će doći poslije. Kod djece igra je kretanje, igra je njihova glavna pokretačka snaga i upravo igru trebamo iskoristiti i upotrijebiti kod učenja plivanja (Nada Grčić-Zubčević, Vesna Marinović, 2009).

Istraživanje je pokazalo da u gradu Rijeci postoji 46% neplivača u drugom razredu osnovne škole (Katarina Jusup Dodig, 2012) što je izrazito veliki broj uzme li se u obzir činjenica da je Rijeka grad na moru kao i Split, koji ima dugu tradiciju vodenih sportova. U odnosu na grad Rijeku, koja je relativno kasno dobila zatvorene komplekse bazena Kantrida i sada ima optimalne uvjete za obuku neplivača, u gradu Splitu od 1979. godine postoji kompleks Poljud od četiri bazena i ljeti su u uporabi

dva otvorena bazena, što također omogućava dobre uvjete za obuku dugi niz godina. U gradu djeluju i četiri plivačka kluba te još nekoliko udruga koje se bave obukom neplivača. Postoji više različitih pojmova plivač-neplivač, ovisno o mogućnosti ispitanika da samostalno pliva u duljini od 25 metara ili da se samo kratko održava na vodi, bez dodirivanja rekvizita za plivanje. Da bismo mogli reći da učenik zna plivati, on bi trebao preplivati samostalno, bilo kojom tehnikom, najmanje 25 metara. U ovom radu ćemo se bazirati na tvrdnju „znam plivati“, u odnosu na tvrdnje „znam plutati“, „znam plivati u dubokoj vodi“ i „znam plivati prsno“ jer su to bitne razlike u spoznaji plivača i neplivača.

Cilj je istraživanja ovog rada utvrditi ukupan broj neplivača, utvrditi broj djece koja su se bavila i koja se žele aktivno baviti plivanjem kao i usvojenost znanja plivanja u drugim, trećim i četvrtim razredima osnovnih škola na području grada Splita.

2. METODE RADA

Istraživanje je provedeno na slučajnom uzorku od 767 učenica i učenika pet osnovnih škola na području grada Splita, koji su pohađali razrednu nastavu od drugog do četvrtog razreda. Učenici su upitnik ispunjavali uz pomoć nastavnika TZK i učiteljica razredne nastave. Sudjelovanje u istraživanju je bilo dobrovoljno i anonimno.

Uzorak varijabli činio je upitnik za samoprocjenu znanja plivanja učenika, podijeljen u tri segmenta.

U prvom segmentu su pitanja vezana za pripadnost subuzorku: razred; spol.

U drugom segmentu su pitanja samoprocjene znanja plivanja: znaš li plivati; znaju li tvoji roditelji plivati; ako znaš plivati, tko te naučio; ako ne znaš plivati, želiš li naučiti plivati; jesi li išao s razredom na bazen; jesi li se aktivno bavio plivanjem u nekom klubu; želiš li se aktivno baviti plivanjem u nekom klubu.

U trećem segmentu su pitanja usvojenosti znanja plivanja gdje je korišten model skale od pet ocjena (Ksenija Fučkar Reichel, Jelka Gošnik, Natalija Špehar, 2012) (1-ne znam; 2-slabo; 3-osrednje; 4-dobro; 5-izrazito dobro) za pitanja: znam plutati; mogu držati otvorene oči pod vodom; znam plivati u dubokoj vodi; znam skočiti na noge; znam skočiti na glavu; znam roniti; mogu izroniti predmet s dna; znam plivati prsno; znam plivati kraul; znam plivati leđno; znam plivati delfin.

Obrada podataka izvršena je u programu Statistica 11 (StatSoft, Inc., USA). Za utvrđivanje razlike u odgovorima između dječaka i djevojčica korištena je analiza varijance. Za određivanje frekvencija i postotaka pojedine varijable kod ukupnog broja učenika te obzirom na razred koji učenici pohađaju, korištena je deskriptivna statistika.

3. REZULTATI I RASPRAVA

Analizom varijance utvrđeno je da se učenici statistički značajno ne razlikuju po spolu u odgovorima na pitanja samoprocjene znanja plivanja i usvojenosti znanja plivanja. Stoga će se u daljnjoj obradi podataka raspravljati na razini ukupnog uzorka kao i razreda koji učenici pohađaju. U drugom segmentu su opća pitanja samoprocjene znanja plivanja gdje se pokazala tvrdnja da čak 97% učenika zna plivati. Bitno je naglasiti da se 44% ukupnog broja učenika aktivno bavilo plivanjem, a 45% ih se želi aktivno baviti ubuduće.

Tablica 1. Frekvencija i postotak odgovora učenika koji su se aktivno bavili plivanjem u nekom klubu

	F _{ukupno}	% _{ukupno}	F ₂	% ₂	F ₃	% ₃	F ₄	% ₄
da	336	43,80704	109	42,74510	101	44,49339	126	44,21053
ne	431	56,19296	146	57,25490	126	55,50661	159	55,78947
ukupno	767	100	255	100	227	100	285	100

Legenda: 2-drugi razred, 3-treći razred, 4-četvrti razred

Ovdje se ističe veliki broj učenika koji subjektivno procjenjuju da znaju plivati, i veliki broj učenika koji su se aktivno bavili plivanjem u ovoj dobi. U trećem segmentu su pitanja usvojenosti znanja plivanja gdje je korišten model skale od pet ocjena (1-ne znam; 2-slabo; 3-osrednje; 4-dobro; 5-izrazito dobro). U ovom modelu ocjenjivanja ocjene ne znam, slabo i osrednje odgovarale su definiciji neplivača, dok ocjene dobro i izrazito dobro, odgovaraju definiciji plivača. Za samoprocjenu usvojenosti znanja plivanja za tvrdnju znam plutati, od ukupnog broja 767 učenika njih 146 (19%) je odgovorilo da ne zna plutati, od toga 64 učenika drugih, 44 učenika trećih i 38 učenika četvrtih razreda.

Tablica 2. Frekvencija i postotak odgovora učenika koji znaju plutati

	F _{ukupno}	% _{ukupno}	F ₂	% ₂	F ₃	% ₃	F ₄	% ₄
ne znam	31	4,04172	16	6,27451	10	4,40529	5	1,75439
slabo	55	7,17080	24	9,41176	13	5,72687	18	6,31579
srednje	60	7,82269	24	9,41176	21	9,25110	15	5,26316
dobro	275	35,85398	108	42,35294	78	34,36123	89	31,22807
izrazito dobro	346	45,11082	83	32,54902	105	46,25551	158	55,43860
ukupno	767	100	255	100	227	100	285	100

Legenda: 2-drugi razred, 3-treći razred, 4-četvrti razred

Uz pravilno disanje, plutati na vodi je bitna vježba bez koje je teško napredovati te onaj tko ne zna plutati i samostalno se održavati na vodi, ne može ni znati sigurno plivati. Dobiveni podaci broja neplivača učenika nižih razreda u odnosu na učenike viših razreda su očekivani.

Za tvrdnju znam plivati u dubokoj vodi 251 (33%) učenik odgovara definiciji neplivača. U drugim razredima je 112 učenika, u trećim razredima 77 i u četvrtim razredima 62 učenika.

Tablica 3. Frekvencija i postotak odgovora učenika koji znaju plivati u dubokoj vodi

	F _{ukupno}	% _{ukupno}	F ₂	% ₂	F ₃	% ₃	F ₄	% ₄
ne znam	33	4,30248	17	6,66667	10	4,40529	6	2,10526
slabo	85	11,08214	46	18,03922	26	11,45374	13	4,56140
srednje	133	17,34029	49	19,21569	41	18,06167	43	15,08772
dobro	185	24,11995	71	27,84314	49	21,58590	65	22,80702
izrazito dobro	331	43,15515	72	28,23529	101	44,49339	158	55,43860
ukupno	767	100	255	100	227	100	285	100

Legenda: 2-drugi razred, 3-treći razred, 4-četvrti razred

Kod tvrdnje „znam plivati u dubokoj vodi“ dobiveni podaci ukazuju na to da postoji još veća razlika u odnosu na tvrdnju „znam plutati“ jer se u ovom pitanju krije pravi odgovor koliko zaista učenika zna plivati, jer bez plivanja u dubokoj vodi nema ni plivača.

Za tvrdnju, znam plivati prsno, također 251 (33%) učenik je odgovorio da ne zna ili pliva slabo i osrednje, od toga 107 učenika u drugim razredima, 80 učenika u trećim i 64 u četvrtim razredima.

Tablica 4. Frekvencija i postotak odgovora učenika koji znaju plivati prsno

	F _{ukupno}	% _{ukupno}	F ₂	% ₂	F ₃	% ₃	F ₄	% ₄
ne znam	45	5,86701	22	8,62745	14	6,16740	9	3,15789
slabo	79	10,29987	33	12,94118	21	9,25110	25	8,77193
srednje	127	16,55802	52	20,39216	45	19,82379	30	10,52632
dobro	214	27,90091	76	29,80392	62	27,31278	76	26,66667
izrazito dobro	302	39,37419	72	28,23529	85	37,44493	145	50,87719
ukupno	767	100	255	100	227	100	285	100

Legenda: 2-drugi razred, 3-treći razred, 4-četvrti razred

Usporedimo li rezultate s tvrdnjom, „znam plivati u dubokoj vodi“ dolazimo do istog postotka, što upućuje na činjenicu da su ova dva podatka usko povezana. Postoji bitna razlika između drugog i trećeg segmenta u izjavi njihove samoprocjene znanja plivanja i ocjena usvojenosti znanja plivanja. Rezultati istraživanja pokazuju da razina usvojenosti znanja plivanja pokazuje pravo stanje, gdje se dolazi do podatka da čak 33% učenika drugih, trećih i četvrtih razreda ne zna plivati u „najsportskijem gradu na svitu“. Još su više zabrinjavajući podaci dobiveni ovim istraživanjem da se aktivno bavilo plivanjem u nekom klubu 44% učenika i pretpostavka je da su naučili plivati, što znači da od preostalog broja učenika koji se nisu bavili plivanjem 58% njih ne zna plivati. Dosadašnja istraživanja u Rijeci pokazuju da ima 46% neplivača u drugim razredima osnovne škole grada Rijeke, a u Međimurskoj županiji inicijalnim provjeravanjem trećih razreda osnovne škole u šk.g. od. 2011/2012 (Marin Horvat, Anto Dragić, 2012) 80% učenika ne zna plivati 25 metara. Uspoređujući grad Split s Rijekom i Međimurskom županijom, Split ima najmanji broj neplivača, a razlog tome je vjerojatno veliki broj plivačkih klubova i udruga te relativno dobra infrastruktura koja postoji dugi niz godina te brojne gradske plaže.

4. ZAKLJUČAK

Dobiveni rezultati ovog istraživanja ukazuju na to da postoje značajne statističke razlike u samoprocjeni znanja plivanja i modelu ocjenjivanja znanja plivanja samih anketiranih učenika. Razlike između samoprocjene plivanja i znanja plivanja pripisuju se nepoznavanju same strukture riječi plivač-neplivač, jer ne može se reći da netko tko propliva doista i zna plivati. Značajne statističke razlike postoje i na državnoj razini, na uzorku iste starosne dobi, gdje grad Split ima ukupno manji broj neplivača u odnosu na druge regije, iako je i postotak od 33% neplivača u dubokoj vodi svakako zabrinjavajući. S učenjem plivanja treba početi u ranom djetinjstvu. Dijete najbolje i najlakše uči kroz aktivno sudjelovanje, a kod djeteta je učenje kroz igru, učenje kroz iskustvo. Djetetu treba omogućiti da u sigurnom okruženju nauči osnovne vještine ovladavanja vodom. Najbolje rješenje je pronaći tehniku, odnosno način plivanja koji najviše odgovara svakom pojedincu (Cecil M. Colwin, 2004). S obzirom da dijete u školi provodi nekoliko sati dnevno, škola ima jak utjecaj na djetetov osobni i društveni razvoj. Stoga, da bismo smanjili broj neplivača do četvrtog razreda osnovne škole, korisno bi bilo uključiti školu plivanja u nastavu tjelesne i zdravstvene kulture, kako zbog pozitivnog utjecaja na rast i razvoj dječjeg organizma tako i zbog smanjenja broja nesreća u vodi. Da bi se dobili konkretniji podaci plivača i neplivača u osnovnim školama grada Splita trebalo bi izvršiti inicijalna testiranja na plivalištu te analizirati točne rezultate testiranja.

5. LITERATURA

1. Colwin, Cecil M. (2004) Plivanje za 21. stoljeće. Zagreb: Gopal.
2. Findak, V. (1981) Učimo djecu plivati. Zagreb: Školska knjiga.
3. Fučkar Reichel, K., Gošnik, J., Špehar, N. (2012) Validacija skale procjene plivačkog znanja na populaciji studenata/ica prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Zbornik radova 12. hrvatskog savjetovanja o obuci neplivača, str. 56-60, Rijeka: Udruga kineziologa grada Rijeke.
4. Grčić-Zubčević, N. (2003) Metode rada kod učenja plivanja neplivača. Zbornik radova 12. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske, str. 54-57, Rovinj: Hrvatski kineziološki savez.
5. Grčić-Zubčević, N., Marinović, V. (2009) 300 igara u vodi za djecu predškolske dobi. Zagreb: Gopal.
6. Horvat, M., Dragić, A. (2012) Obuka neplivača za treće razrede OŠ u Međimurskoj županiji. Zbornik radova 12. Hrvatskog savjetovanja o obuci neplivača, str. 42-43, Rijeka: Udruga kineziologa grada Rijeke.
7. Jusup Dodig, K. (2012) Projekt Rijeka pliva. Zbornik radova 12. Hrvatskog savjetovanja o obuci neplivača, str. 28-34, Rijeka: Udruga kineziologa grada Rijeke.